

Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği ve Aile Hekimliği

Dr. Ziya T. GÜNEŞ
Aile Hekimliği Uzmanı
TAHUD Genel Başkan Yardımcısı
ziyagunes@superonline.com

Aile Hekimliği Nedir?

Aile Hekimliği birinci basamak sağlık hizmetlerine odaklanan bir tıp disiplini ve uzmanlık alanıdır. Aile Hekimliği tıp disiplini özellikle tüm topluma daha etkin, kapsayıcı ve üst düzeyde hizmet sunmanın öneminin ön plana çıkmasıyla tüm dünyada kabul gören yeni bir uzmanlık olarak birinci basamaktaki yerini almıştır.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 1978 yılında o zamanki adıyla Alma Ata'da düzenlenen konferans sonrasında sağlık hizmeti sunumu sistemlerinde kalite, maliyet etkinlik ve hakkaniyete ulaşılmasında birinci basamak hekimliğinin merkezi role sahip olması gerektiği belirtilmiştir. Bu önemli rolün kendine özgü tutum ve davranış modelleri içermesi sebebi ile uzmanlaşmış hekimlerce yapılması gereği öne çıkmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Dünya Aile Hekimleri Örgütü'nün (Wonca) imzasının olduğu Alma Ata Konferansı Sonuç Bildirgesinde, Aile Hekimliği bir uzmanlık dalı olarak tanınmış, her ülkede mezuniyet sonrası Aile Hekimliği uzmanlık eğitimi vermeye başlamıştır. Türkiye'de bu uzmanlık alanı 1983 yılında Tababet Uzmanlık Tüzüğü'nde Aile Hekimliği olarak belirlenmiş ve 1985 yılından bu yana toplum sağlığındaki bu temel alanın uzmanlarının eğitimlerine başlanmıştır. 25 yıllık bu süreçte, aynı zamanda Derneğimize üye, 2000'e yakın Aile Hekimliği uzmanı yetişmiştir.

Ülkemizde Aile Hekimliği ve TAHUD

Ülkemizde Aile Hekimliği uzmanlığı Dünya genelinde süre giden birinci basamak uzmanlığı tartışmaları ile eş zamanlı olarak gelişmiştir. Aile Hekimliği tıp disiplini bu tartışmalarla kendini geliştirmiş ve beslemiştir. Bu tartışmaların son köşe taşlarından olan Alma Ata Konferansı DSÖ ve Wonca tarafından 30. yılında artık ismi Almatı olan aynı şehirde düzenlenmiştir. 2008 yılında yayınlanan "Birinci Basamak Şimdi Daha Da Önemli" raporunda Aile Hekimliği ya da birinci basamak uzmanlığının temel tanımları şu şekilde özetlenmiştir:

1. Maddi olarak herkesin ulaşabildiği
2. Bireylere odaklı
3. Geniş spektrumlu ve
4. Diğer uzmanlıklarla koordine hizmet sunumu.

TAHUD tüm bu süreçte ülkemizde Aile Hekimliği uzmanlık eğitimi ve paralelinde birinci basamak sağlık hizmet sunumunu güçlendirmenin çözüm yollarını, düzenlediği kongre, sempozyum ve çalıştaylarda; Yeterlilik Kurulu, Üniversite Anabilim Dalları, hakemli dergisinde yer alan yayınlar, üyeleri ve ilgili tarafların katılımıyla araştırmıştır. TAHUD, tüm bu çalışmalarda geliştirilen düşünceleri, çözüm odaklı uygulamaları ve önceliklerini belirleyerek yayınlamış hem ilgili taraflar hem de kamuoyu ile paylaşmaya özen göstermiştir.

tahud.org.tr web sitesi tüm bu birikimlerin kolayca erişildiği ve geleceği belirleyecek çalışmaların yer alacağı bir platform olarak alandaki yerini almayı hedeflemektedir.

Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği (TAHUD) 1990 yılında Ankara'da Aile Hekimliği Uzmanlık Derneği (AHUD) ismi ile kurulmuş ve 1998'de Türkiye adını alarak TAHUD olmuştur.

TAHUD'un bir yayın organı olan Türkiye Aile Hekimliği Dergisi 1997'den bu yana hakemli bir dergi olarak yayın hayatına devam etmektedir. 1993'ten bu yana iki yılda bir Ulusal Aile Hekimliği Kongresi ile 2001'den bu yana kongrelerin yapılmadığı yıllarda Ulusal Aile Hekimliği Günleri düzenlenmektedir.

İlk Aile Hekimliği Anabilim Dalları Trakya, Osmangazi, Çukurova ve Kocaeli Üniversitelerinde kurulmuş olup halihazırda 44 tıp fakültesinde Aile Hekimliği Anabilim Dalında lisans ve lisansüstü eğitimler sürmektedir.

TAHUD'un Uluslararası İlişkileri

- TAHUD 1995 yılından beri Dünya Aile Hekimleri Örgütü'nün (Wonca) Avrupa Bölgesi toplantılarına katılmaktadır.
- 2003 yılında Wonca'ya tam üye olmuştur.
- 2005 yılında Wonca Dünya Konseyinde temsil edilmiştir.
- Wonca Avrupa Bölgesi Alt kurullarında (network) uzun süredir Yönetim Kurullarına kadar yükselen temsilcileri vardır.

Sağlıkta Dönüşüm ve TAHUD

Sağlıkta Dönüşüm Projesi kapsamında Eylül 2005'ten itibaren Düzce'den başlayan Aile Hekimliği uygulaması, bu geçen süre zarfında ülkenin çoğuna yayılmış ve 2010 yılı sonunda da tüm ülke geneline ulaşması hedeflenmiştir.

Ancak bu uygulama ile birlikte Aile Hekimliği bir 'sistem' olarak tanımlanmaya ve Sağlık Bakanlığının getirdiği uygulamayla birlikte 'sistemde' yer alan her hekim halk tarafından uzman hekim olarak algılanmaya başlanmıştır.

Bu uygulama iki açıdan kavram kargaşasını da beraberinde getirmektedir. Bunlardan birincisi, pilot uygulama altında çalışan ve Sağlık Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş her hekimin "Aile Hekimi" olarak adlan-

Aile Hekimliği birinci basamak sağlık hizmetlerine odaklanan bir tıp disiplini ve uzmanlık alanıdır.

dırılması, ikincisi de sistemin "Aile Hekimliği Sistemi" olarak adlandırılmasıdır.

Bir gün Türkiye'de birinci basamakta çalışan her hekimin Aile Hekimliği uzmanı olabilmesi için bir süreç başlatılmıştır ama bu en az 10 yıl sürecektir. Pilot illerde görev alan hekim arkadaşlarımızın çoğu 1 haftalık uyum eğitiminden geçerek uygulamaya geçmiş olan pratisyen ya da diğer dal uzmanı hekimlerdir. Bu hekimlerin eğitimleri devam etmektedir ve henüz Sağlık Bakanlığı planladığı 2. basamak eğitimlere başlayamamıştır.

Aile Hekimi olarak çalışan arkadaşlarımız geçiş dönemi için öngörülen eğitimleri almaktadırlar. Şu anda çalışmalarını sağlayan belge geçici sertifikalardır, uzmanlık belgeleri değildir. Bu süreçte isterlerse Aile Hekimliği uzmanlık eğitimine başlayabilirler ve Aile Hekimliği uzmanı olabilirler. Aile Hekimliği alanında uzmanlaşmak için 1 haftalık değil 3 yıllık bir eğitim gereklidir ve bu eğitim, Tıpta Uzmanlık Sınavı'nda başarılı olmayı, gerekli klinik rotasyonları tamamlamayı ve başarılı bir tez çalışmasını gerektiren, meşakkatli bir süreci kapsamaktadır.

Aile Hekimliği bir sistem değil Türkiye'de 24 yıldır Sağlık Bakanlığı Tababet Uzmanlık Tüzüğünde yer alan bir uzmanlık dalıdır. Diğer tıp disiplinleri gibi, zaman içinde oluşmuş birikimi, deneyimleri ve bunlara bağlı olarak bir mantığı, kuralları ve ilkeleri vardır. Bu kural ve ilkeler, günün akışına göre anlık değişimlere uğramazlar ve bilimsel gerçeklerle desteklenmeyen emir-komuta zincirine tabi değildirlir.

Bunların ışığında, Türkiye'deki sistemin, Aile Hekimliği Uzmanları tarafından handikap olan iki temel konusu, gerek isim gerekse disiplin açısından bir kavram karmaşası yaratmasıdır.

TAHUD olarak Aile Hekimliği Uzmanlığının bilimsel ve evrensel tanıma uygun temel ilkelerinden ödün verilmeyen uygulanmasının takipçisi olmak, Aile Hekimliği Uzmanlığına ait yanlış ve bilimsel olmayan gerçek dışı bilgilendirmelerin karşısında olmak ve disiplinimizin gerekleri doğrultusunda uygulamalarla ilgili yol göstermek temel görevimizdir.

Bu amaçla gerek sahada, gerekse akademik alanda, 20 yıllık birikim ve deneyimlerimizle, ülkemizin sağlık sorunlarının çözümü için fikir üretmeye ve bu alanda çalışmaya devam etmekteyiz.